■ آمریکا در نظر دارد با اعمال مجازات سنگین علیه شهروندان ایرانی و افراد مرتبط با ایران، دیگران را از تعامل با ایران بترساند و این مسأله هزینه‌ها را در تعاملات خارجی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی افزایش خواهد داد
■ مهناز ربیعی: من به عنوان همسر دکتر سلیمانی دولت آمریکا را مسؤول سلامتی ایشان و مقصر هر اتفاقی که برای ایشان بیفتد، می‌دانم

■ پرونده «وطن‌امروز» درباره دستگیری غیرقانونی دکتر مسعود سلیمانی توسط دولت آمریکا
■ چگونه انفعال سیاسی دولت ایران راه را برای تثبیت الگوی گروگانگیری سیاسی هموار کرد؟

داستان یک آدم‌ربایی!

محمدعلی ناصری: دستگیری غیرقانونی پروفسور مسعود سلیمانی در خاک آمریکا و تعلل در روند رسیدگی به پرونده وی باعث شد بار دیگر مساله نوع مواجهه دولت ایران با پدیده گروگانگیری شهروندانش در خارج از کشور تبدیل به مطالبه‌ای ملی در میان نخبگان و مردم کشور شود.
تعدد دستگیری‌های اینچنینی و تبدیل شدن آن به یک شیوه غیرانسانی برای دولت‌های غربی با نیت افزایش فشار سیاسی بر جمهوری اسلامی باعث شد به بررسی تجربیات مشابه دیگر کشورها در مواجهه با چنین رویکردی بپردازیم. تحولاتی که در رابطه با دستگیری مدیرمالی شرکت «هوآوی» چین توسط دولت کانادا و «نگار قدس کنی» توسط دولت استرالیا رخ داد، می‌تواند مدل خوبی برای دولت و دستگاه دیپلماسی باشد که بعضا مواضع منفعلانه‌ای نسبت به شهروندان ایرانی‌ای دارند که به بهانه‌های واهی در کشورهای خارجی بازداشت می‌شوند.
بر این اساس سعی شده با چنین قیاسی راه را برای اصلاح رویه‌های ناکارآمد تثبیت‌شده در نوع مواجهه دولت ایران با گروگانگیری شهروندانش گشوده و به آسیب‌شناسی پروسه تثبیت شده پیرامون این انفعال بپردازیم.

۱ پرده اول: چگونه گروگانگیری ایرانیان تبدیل به یک سنت آمریکایی شد؟

۲۶ خردادماه ۹۶ خانم نگار قدس‌کنی به درخواست آمریکا در استرالیا بازداشت شد. اتهام واردشده به این خانم، صادرات اقلام و تجهیزات ممنوعه آمریکایی به ایران بود. خانم نگار قدس‌کنی از سوی آمریکا متهم شد به‌عنوان کارگزار شرکت «گرین ویو» در مالزی، قوانین تحریمی ایالات متحده در رابطه با کنترل صادرات اقلام حساس را نقض کرده و در صادرات تجهیزات حساس به مقصد نهایی شرکت «فناموج» در ایران دست داشته است.
به گفته حسین پناهی‌آذر، معاون وقت امور ایرانیان و مجلس وزارت امور خارجه، قدس‌کنی از تاریخ دستگیری در بازداشت قرار داشت و دعوای حقوقی بین وکیل خصوصی وی و دادگاه استرالیا برای استرداد ایشان به آمریکا در جریان بود و هنوز حکمی صادر نشده بود. اسفبار اینکه خانم قدس‌کنی در زمان بازداشت، باردار بوده و به‌رغم تلاش‌های زیادی که شد، دستگاه قضایی استرالیا اجازه آزادی وی را نداد و او در زندان فرزند خود را به دنیا آورد. پس از آن نیز دفعات دیدار با فرزندش که ۲ بار در هفته بود، متاسفانه به یک بار در هفته کاهش یافت و دائما از سوی دولت استرالیا اعلام می‌شد طبق مقررات زندان عمل می‌شود. در نهایت به علت فشارهای روحی‌ای که به خانم قدس‌کنی وارد آمد، وی با بازپرسان آمریکا توافق کرد در ازای کاهش مجازات، به دور زدن تحریم‌ها اعتراف کند. وی تیرماه ۹۸ به زندان مینه‌سوتای آمریکا مسترد و مجازاتش حداکثر ۵ سال زندان و پرداخت ۲۵۰ هزار دلار جریمه تعیین شد. در این مدت ۲ ساله واکنش‌هایی از سوی دستگاه‌های ایران صادر شد. حسن قشقاوی، معاون وقت امور مجلس وزارت امور خارجه مهرماه ۹۶ با اشاره به زندانی شدن نگار قدس‌کنی در زندان زنان استرالیا به بهانه نقض تحریم‌های آمریکا گفت: «با توجه به شرایط جسمانی خاص خانم کنی، مبنی بر بارداری وی، وزارت امور خارجه طی این چند ماه، چه از داخل کشور و چه از طریق نمایندگی ایران در استرالیا، به طور جدی پیگیر موضوع بوده و رایزنی‌هایی را انجام داده است، حتی سفیر استرالیا نیز احضار شده اما متاسفانه

نگار قدس کنی پس از آزادی

شاهد بی‌اعتنایی شگفت‌انگیز دولت استرالیا نسبت به این امر انسانی هستیم». محمدجواد لاریجانی، رئیس ستاد حقوق‌بشر قوه‌قضاییه ایران نیز در مصاحبه‌ای اعلام کرد ایران مخالف بازداشت و استرداد نگار قدس‌کنی است.
بهرام قاسمی، سخنگوی وقت وزارت امور خارجه در تاریخ ۶ آبان ۹۶ درباره آخرین وضعیت نگار قدس‌کنی، شهروند ایرانی محبوس در استرالیا اظهار کرد: «از نخستین روزهایی که این تراژدی اتفاق افتاد، وزارت امور خارجه با تمام توان در سطوح مختلف از وزیر خارجه تا مقامات سفارتخانه ایران در کانبرا پیگیر این موضوع بودند و حتی مسؤولان وزارت امور خارجه با سفارت استرالیا در تهران تماس‌های خود را برای حل این مسأله ادامه می‌دهند».
محمدجواد ظریف، وزیر امور خارجه نیز در سفر اردیبهشت‌ماه ۹۸ خود به نیویورک موضوع تبادل نگار قدس‌کنی با نازنین زاغری را مطرح کرد اما از آنجا که برداشت دولت آمریکا از این اقدام چراغ سبزی برای مذاکره بود، به این درخواست اعتنایی نکرد. وزارت خارجه استرالیا ۲۰ شهریورماه اعلام کرد در حال رایزنی برای آزادی شهروندان دستگیرشده استرالیایی در ایران است و اینکه اطمینان حاصل کند با شهروندان دستگیر شده برخورد منصفانه، انسان‌دوستانه و طبق موازین بین‌المللی می‌شود. تقریبا ۱۴ روز بعد از این خبر، اعلام شد نگار قدس‌کنی از آمریکا آزاد شده و به خانه بازگشته است.

۲ پرده دوم: تجربه موفق چینی در پاتک گروگانگیری

خانم «منگ وانژو» مدیر مالی شرکت هوآوی (Huawei)چین و همچنین دختر موسس شرکت هوآوی، توسط پلیس کانادا به درخواست آمریکا در تاریخ ۱۴ آذرماه ۹۷ بازداشت شد. دلیل بازداشت مدیر ارشد یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های فناوری ارتباطات چین نقض تحریم‌های آمریکا علیه ایران عنوان شد و برخی رسانه‌ها اعلام کردند در صورت اثبات جرم مدیر هوآوی در دادگاه، وی به ۳۰ سال حبس محکوم می‌شود. دولت چین که بتازگی بر سر جنگ تجاری با آمریکا به صلح رسیده بود، در واکنش به این اقدام کانادا، آن را محکوم و کانادا را تهدید کرد اگر مدیر ارشد اجرایی شرکت هوآوی را فورا آزاد نکند، با تبعات بزرگی مواجه خواهد شد. بعد از ۱۰ روز حبس، خانم وانژو طبق تصمیم دادگاهی که در آن محاکمه شده بود، آزاد شد.
آزادی مدیر ارشد هوآوی در حالی اتفاق افتاد که قبل از آن، دولت چین ۱۳ تبعه کانادایی از جمله «مایکل کوورینگ» دیپلمات سابق کانادا را در چین بازداشت کرده بود و دیپلمات‌های کانادا هشدار می‌دادند چین ممکن است دست به اقدام‌های تلافی‌جویانه بزند و باز هم دیپلمات‌های کانادایی را بازداشت کند.

منگ وانژو، مدیر مالی هوآوی

۳ درمان قطره‌چکانی دیپلماسی و لزوم تغییر مسیر

دکتر مسعود سلیمانی

۲ پرده از واکنش‌های تقابلی نسبت به اقدامات خصمانه غرب نشان داده شد. در واکنش اول، دولت جمهوری اسلامی ایران و دیگر دستگاه‌های مسؤول صرفا به ابراز اعتراض دیپلماتیک و سیاسی بسنده کردند. نتیجه این واکنش‌ها این شد که نگار قدس‌کنی به آمریکا استرداد و محاکمه شد و آزادی نگار قدس‌کنی زمانی به‌وقوع پیوست که ۳ شهروند دوتابعیتی استرالیایی در ایران بازداشت شده بودند.
در پرده دوم نشان داده شد دولت چین بعد از مراتب اعتراض شدید در سطح دیپلماتیک و بسیج افکار عمومی، دست به اقدام متقابل زد و از این اقدام متقابل جواب هم گرفت. دولت چین در مواضع رسمی ارتباط بین بازداشت‌های انجام شده در چین را با بازداشت مدیر مالی هوآوی تکذیب می‌کرد اما همه می‌دانستند که این «های» در جواب همان «هوی» است.
هم‌اکنون شهروندان ایرانی دیگری در بازداشت دولت آمریکا هستند که دکتر مسعود سلیمانی یکی از آنهاست. ایشان یکی از ۱۰۰ دانشمند برتر جهان به لحاظ استنادهای علمی است که با دعوت رسمی موسسه مایوکلینیک (از موسسات مشهور علمی در آمریکا و جهان) مهرماه سال ۱۳۹۷ به صورت قانونی و با روادید رسمی تحقیقاتی وارد کشور آمریکا شد اما در بدو ورود بدون انجام محاکمه و در شرایط غیرانسانی و سخت- همبند با مجرمان و قاچاقچیان موادمخدر و اراذل و اوباش خیابانی- بازداشت شده و در حبس به‌سر می‌برد. متاسفانه ایشان در وضعیت جسمی بشدت نامناسبی هم قرار دارد.
خیلی مهم و حیاتی است که دستگاه‌های حاکمیتی جمهوری اسلامی بویژه دولت، مسأله ایرانی‌های بازداشت شده در آمریکا و دیگر کشورهای غربی را دنبال کنند. آمریکا در نظر دارد با اعمال مجازات سنگین علیه شهروندان ایرانی و افراد مرتبط با ایران، دیگران را از تعامل با ایران بترساند و این مسأله هزینه‌ها را در تعاملات خارجی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی افزایش خواهد داد. بویژه در شرایط تحریم که با بالا رفتن هزینه‌های دور زدن تحریم، فشار اقتصادی بیشتری روی کشور ایجاد خواهد شد. از طرف دیگر افرادی که به دنبال تجارت خارجی و کمک به اقتصاد کشور هستند، با دیدن اینگونه برخوردها و انفعال دولت ایران، سعی خواهند کرد وارد عرصه دور زدن تحریم‌ها نشوند و متعاقبا این مسأله نیز برای کشور هزینه خواهد داشت.

گفت‌وگوی «وطن امروز» با دکتر مهناز ربیعی، همسر پروفسور سلیمانی، دانشمند ایرانی محبوس در آمریکا

به دنبال گروکشی از ایران هستند

همسر پروفسور مسعود سلیمانی با تاکید بر اینکه وی یک شخصیت کاملا علمی است و سفرش به آمریکا که منجر به اسارت غیرقانونی‌اش در این کشور شده در راستای فعالیت‌های علمی بوده، درباره تاثیر پرداختن رسانه‌ها به این موضوع، گفت: کار رسانه در حکم یک دادخواهی مردمی است. وقتی رسانه فعال شود، دولت‌ها برای اینکه مدعای رسانه‌ها را چه خوب و چه بد ثابت کنند، به تکاپو می‌افتند. دکتر «مهناز ربیعی» همسر پروفسور مسعود سلیمانی، دانشمندی که بدون تفهیم اتهام یک سال از اسارتش در آمریکا می‌گذرد، درباره علت این اتفاق به «وطن‌امروز» گفت: شاخص بودن دکتر سلیمانی در مباحث علمی و کارهای منحصر به فردی که انجام داده بودند، برای آمریکایی‌ها جلب توجه کرده و آن را برنتابیدند، اگر چه هیچ کس حق ندارد هیچ دانشمندی را در هیچ جای جهان به سبب علمی که دارد محدود کند ولی به هر حال آمریکا هدفش این بوده که ایشان را از تولید علم دور و محدودشان کند. وی گفت: باید چهره دکتر سلیمانی را به مردم بشناسانیم و نشان دهیم در حقیقت کاری که آمریکا کرده و یک فرد را بدون مدرک محکمه‌پسندی دستگیر و اتهامی واهی را به او وارد کرده- آن هم در شرایطی که یک سال بدون اینکه هیچ محاکمه‌ای برگزار شود، در زندان نگه داشته شده- نقض حقوق بشر است و در حقیقت حقوق اولیه‌ای را از یک فردی گرفته، آن هم دانشمندی که می‌توانسته تحقیق کند. در واقع آمریکایی‌ها یک سال کار تحقیقاتی‌اش را از بین برده‌اند، یک سال به روحیه، روان و جسمش آسیب زده‌اند، از طرفی خانواده‌شان آسیب دیده‌اند، حتی آنها اولیه‌ترین حقوق یک فرد را که رسیدن به بستر مرگ و مراسم خاک سپاری مادرش است، به او نداده‌اند. همچنین بیش از یک سال است اجازه نداده‌اند داروهای ایشان را به‌دست‌شان برسانیم. اینها همه نقض حقوق بشر است. ربیعی درباره اقداماتی که رسانه‌ها بویژه شبکه‌های برون‌مرزی می‌توانند در اثربخشی به این جریان انجام دهند، گفت: رسانه‌های برون‌مرزی بویژه پرس تی‌وی باید این مسائل را برجسته کنند، یعنی به مردم نشان دهند که آمریکایی‌ها با آنکه ادعای رعایت حقوق بشر و عدالت‌خواهی دارند ولی در حقیقت در نقطه مقابل آن واقع شده‌اند و فقط شعارش را می‌دهند. وی با تشکر از مانور خبری‌ای که شبکه پرس تی‌وی درباره آزادی پروفسور سلیمانی راه انداخته، گفت: مسلما بی‌تاثیر نیست. این یک دادخواهی و در حقیقت یک دادخواهی مردمی است. وقتی که رسانه فعال شود، دولت‌ها برای اینکه مدعای رسانه‌ها را چه خوب و چه بد ثابت کنند، به تکاپو می‌افتند. همسر پروفسور سلیمانی ادامه داد: من از دولت آمریکا می‌خواهم اگر واقعا مدعی رعایت حقوق بشر است و از این مقوله

جهت منافع سیاسی خود استفاده نمی‌کند و عدالت‌خواهی واقعا جزو اخلاقیات دستگاه قضایی، مردم و دولت این کشور است، دکتر سلیمانی را هر چه سریع‌تر آزاد کند تا به وطنش بازگردد و حداقل بتواند سر مزار مادرش برود. از مردم هم می‌خواهم که دولت آمریکا را به خاطر اینکه یک دانشمند را از علم دور و از تولید علم جلوگیری کرده و باعث رعب و وحشتی وافر برای دانشمندان اقصی نقاط جهان شده، آن را محکوم کنند. وی همچنین از مردم خواست فریاد نقض حقوق بشر را بشنوند، با هم همراه باشند و آزادی دکتر سلیمانی را بخواهند. همین‌طور دولت ایران که تلاش‌هایی در این زمینه انجام داده، تلاشش را در جهت انجام اقدامی عاجل جدی‌تر کند و دکتر سلیمانی را به خانواده و جامعه علمی ایران بازگرداند. ربیعی در پاسخ به این سوال که «آیا آمریکا در این زمینه به دنبال گروکشی از جمهوری اسلامی است؟» اظهار کرد: ما ابتدا اینگونه فکر نمی‌کردیم اما پس از طی یک سال و مشاهده رفتارهای دولت آمریکا در این زمینه به این نتیجه رسیدیم که این اقدام کاملا در راستای گروکشی و اعمال فشار بر جمهوری اسلامی و القای ترس در میان دانشمندان این مملکت بوده و با هدف تضعیف پایه‌های علمی ایران اسلامی انجام شده است. وی همچنین درباره سرنوشت پروفسور سلیمانی ابراز کرد: دکتر سلیمانی باید هر چه زودتر از بند استکبار جهانی آزاد شود و این امر با کمک و دادخواهی مردم (در رسانه‌ها و فضای مجازی و...) و با فشار بر دولت آمریکا در جهت آزادی دکتر سلیمانی میسر می‌شود. باید به این نکته توجه داشت که یک شخصیت علمی مورد سوء قصد دولت آمریکا قرار گرفته است. از بین بردن وقت، زندگی و سلامتی یک انسان و خانواده‌اش به منظور سوءاستفاده سیاسی، نوعی نقض حقوق بشر است. ربیعی در پایان گفت: آمریکا تا کی می‌تواند یک انسان فرهیخته را که هیچ جرمی در طول زندگی خود مرتکب نشده، این همه وقت و بدون دلیل موجه و قانونی زندانی و بدون هیچ مدرکی از حق زندگی در کنار خانواده و در کشور خود محروم و همچنین از رساندن داروهایش ممانعت کند؟
من به عنوان همسر دکتر سلیمانی دولت آمریکا را مسؤول سلامتی ایشان و مقصر هر اتفاقی که برای دکتر سلیمانی بیفتد، می‌دانم. دکتر مسعود سلیمانی ۳۰ مهر سال گذشته در آمریکا دستگیر شد. تاکنون هیچ دادگاهی برای رسیدگی به موضوع بازداشت این دانشمند ایرانی برجسته برگزار نشده است. مادر این پژوهشگر شاخص بین‌المللی پس از شنیدن خبر زندانی شدن فرزندش دچار ضایعه مغزی وسیع شد و از دنیا رفت و هم‌اکنون نه‌تنها خانواده وی دچار مصیبت شده‌اند که وضعیت سلامتی این استاد دانشگاه ایرانی هم در مخاطره است و آمریکا حتی اجازه رساندن دارو به وی را نیز نداده است. وضعیت دکتر سلیمانی با توجه به کاهش وزن شدید، افت بینایی و مشکلات ناشی از بیماری مزمنی که دارد، نگران‌کننده است.

[داستان یک گروگانگیری]

گروه سیاسی: پروفسور مسعود سلیمانی، استاد تمام دانشگاه تربیت مدرس و یکی از محققان برجسته حوزه سلول‌های بنیادی کشورمان به عنوان یکی از دانشمندان برتر دنیا که عضو انجمن سلول‌های بنیادی اروپاست، بیش از یک سال قبل برای انجام پروژه‌ای در کلینیکی که همکاری زیادی با آنها داشته به آمریکا سفر می‌کند اما در آنجا به بهانه جاسوسی و دور زدن تحریم‌های کشور دستگیر می‌شود و اکنون در زندان به سر می‌برد. این در حالی است که این استاد به عنوان یکی از دانشمندان ایرانی که جزو یک درصد دانشمندان برتر جهان هم هست، در راستای اهداف بشردوستانه فعالیت می‌کرد اما آمریکایی‌ها این دانشمند ایرانی را دستگیر کردند به طوری که با گذشت چند هفته از فوت مادرش هنوز از این موضوع بی‌خبر است. رسول سلیمانی، برادر مسعود سلیمانی پیرامون چگونگی دستگیری برادر خود گفته است: «برادرم مهرماه سال گذشته برای یک سفر تحقیقاتی و انجام فرصت مطالعاتی به کشور آمریکا سفر می‌کند که پیش از سفر نیز خانواده را در جریان گذاشت، پس از انجام پروژه سریعاً به تهران بازمی‌گردد. این موضوع و رفت و آمد وی به کشورهای مختلف نظیر آمریکا یک امر طبیعی و معمول بود اما در آخرین سفر پیش از آنکه مسعود به مقصد برسد در فرودگاه آتلانتا دستگیر شد. ما زمانی این موضوع را متوجه شدیم که در تماس با فرودگاه مقصد نامی از او به‌عنوان مسافر هواپیما نبود، لذا از کانال‌های مختلف و با کمک دوستان و آشنایانی که در آمریکا داشتیم دنبال رد و نشانه‌ای بودیم، پس از مدتی پیگیری متوجه شدیم که برادرم در فرودگاه آتلانتا دستگیر شده است». خانواده دکتر سلیمانی نیز چندی پیش با انتشار بیانیه‌ای پیرامون دستگیری وی نوشته بودند: «پس از آگاهی خانواده از بازداشت سلیمانی هم، تا یک هفته اطلاعی از محل زندان ایشان در دست نبود. حتی در پی اصرار برای جست‌وجو و تحقیق درباره محل نگهداری دکتر سلیمانی، پلیس فرودگاه شیکاگو اعلام کرد این پروفسور ایرانی با پرواز قطر به ایران بازگشته است! تلاش نافرجامی که در نهایت تنها اقدام عامدانه آمریکا برای وانمود کردن «ناپدید شدن» سلیمانی و منحرف کردن روند پیگیری از مسیر اصلی را افشا کرد و پشت‌پرده مشوش دستگیری این دانشمند ایرانی را مسجل کرد. اکنون یک سال است که پروفسور مسعود سلیمانی بدون تفهیم اتهام و بدون برگزاری دادگاه در زندان است و به این محقق جوان که سابقه هیچ نکته منفی و عمل غیرقانونی در زندگی خود نداشته و ندارد و اقدامات و تحقیقات علمی وی همیشه شفاف و در جهت کمک به بشریت بوده و هم‌اکنون نیز رفتار و اقدامات وی در زندان بسیار بشردوستانه و مورد احترام و اعتراف زندانیان و نگهبانان است، این اجازه داده نشده تا با ارائه وثیقه از زندان آزاد تا دادگاه وی برگزار شود. همه اینها در شرایطی است که از طرفی ایشان دچار بیماری مزمن سندروم روده تحریک‌پذیر است و برای کاهش دردهای ناشی از بیماری و استرس، نیازمند داروهای خاصی است که با وجود تلاش‌های فراوان خانواده برای رساندن دارو به وی و حتی ارسال داروها توسط دفتر حافظ منافع ایران در آمریکا، با تحویل دارو به وی مخالفت شده و مقامات زندان مانع رسیدن دارو به او شده‌اند به طوری که هم‌اکنون وضعیت روحی و جسمی ایشان بسیار نامطلوب بوده و تاکنون ۱۵ کیلو کاهش وزن و ضعف شدید بینایی پیدا کرده است. با این همه با افزایش پیگیری‌ها در چند ماه اخیر از جمله کمپین ۲ هزار نفره دانشجویان و اساتید دانشگاهی ایران و پیگیری سایر گروه‌های اجتماعی، امید آن می‌رود که روند پیگیری وضعیت دکتر مسعود سلیمانی شتاب گرفته و باعث آزادی وی شود. معمای دکتر سلیمانی و بیم از تبدیل شدن گروگانگیری به‌عنوان روشی برای مهار نخبگان ایرانی توسط دولت‌های غربی باعث شده تا این روزها از دکتر سلیمانی و نوع مواجهه دولت ایران با وضعیت وی به‌عنوان آزمونی در جهت سنجش میزان حساسیت کشورمان در قبال گروگانگیری غیرقانونی شهروندانش در خارج کشور یاد شود.

مراسم ختم مادر دکتر مسعود سلیمانی که در زمان زندانی بودن وی دار فانی را وداع گفت